

Valstybių prieš korupciją grupė (GRECO)

Europos Taryba

Strasbūras, 2013 m. gegužės 10 d.

Greco RC-III (2013) 6E

Trečiasis vertinimo etapas

Rekomendacijų Lietuvai įgyvenimo ataskaita

„Inkriminavimas (ETS 173 ir 191, GPC 2)“

* * *

„Politinių partijų finansavimo skaidrumas“

Priimta 60-ajame GRECO
plenariniame posėdyje
(Strasbūras, 2012 m. birželio 17–21 d.)

I. IŽANGA

1. Šioje Antrojoje rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje vertinamos papildomos Lietuvos valdžios institucijų priemonės, kurių imtasi po Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos dėl rekomendacijų, kurias GRECO paskelbė Lietuvos trečiojo etapo vertinimo ataskaitoje, patvirtinimo. Primename, kad Trečiasis vertinimo etapas apima dvi atskiras temas:

- **I tema – inkriminavimas:** Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos (ETS 173) 1 straipsnio a ir b punktai, 2–12 straipsniai, 15–17 straipsniai, 19 straipsnio 1 dalis ir Papildomo protokolo (ETS 191) 1–6 straipsniai ir 2 pagrindinis principas (korupcijos kriminalizavimas).

- **II tema – partijų finansavimo skaidrumas:** Rekomendacijos Rec(2003)4 dėl bendrų taisyklių prieš korupciją finansuojant politines partijas ir rinkimų kampanijas 8, 11, 12, 13b, 14 ir 16 straipsniai ir bendraja prasme – 15 pagrindinis principas (politinių partijų ir rinkimų kampanijų finansavimas).

2. Trečiojo etapo vertinimo ataskaita priimta per 43-įjį GRECO plenarinį posėdį (2009 m. liepos 2 d.) ir gavus Lietuvos leidimą paskelbta 2010 m. vasario 17 d. (Greco Eval III Rep (2008) 10E, [I tema](#) ir [II tema](#)). Vėlesnė rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita priimta per 51-ąjį GRECO plenarinį posėdį (2011 m. gegužės 23–27 d.) ir gavus Lietuvos leidimą paskelbta 2011 m. gegužės 27 d. ([Greco RC-III \(2011\) 7E](#)).

3. Vadovaudamasi GRECO darbo tvarkos taisyklėmis, Lietuvos valdžios institucijos pateikė Antrąją padėties ataskaitą su papildoma informacija apie veiksmus, kurių imtasi siekiant įgyvendinti rekomendacijas, kurios buvo laikomos iš dalies įgyvendintomis ar neįgyvendintomis, pagal Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą. Ši ataskaita buvo gauta 2012 m. spalio 31 d. ir jos pagrindu parengta Antroji rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita.

4. GRECO pasirinko „Buvusiąją Jugoslavijos Respubliką Makedoniją“ ir Portugaliją, kad jos paskirtų pranešėjus pagal rekomendacijų įgyvendinimo vertinimo procedūrą. Antrajai rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitai paskirti pranešėjai Aneta ARNAUDOVSKA iš Buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos“ ir Daniel PIREŠ iš Portugalijos. Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą jiems padėjo parengti GRECO sekretoriatas.

II. ANALIZĖ

I tema: Inkriminavimas

5. Primename, kad pagal I temą Vertinimo ataskaitoje GRECO pateikė 9 rekomendacijas Lietuvai. Vėlesnėje Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje i, vii ir viii rekomendacijos buvo laikomos tinkamai įgyvendintomis arba tinkamai išnagrinėtomis. Toliau aptariamos likusios rekomendacijos (ii, iii, iv, v, vi ir ix rekomendacijos), kurios buvo laikomos iš dalies įgyvendintomis, nes teisės aktų, kuriais reglamentuojami su rekomendacijomis susiję klausimai, projektai buvo rengiami.

6. Lietuvos valdžios institucijos pranešė, kad Seimas patvirtino Baudžiamojo kodekso (toliau – BK) pakeitimo įstatymo projektą (Nr. XIP-2562), kuriuo, be kita ko, siekiama, kad nacionalinės teisės aktai atitiktų GRECO ii–vii ir ix rekomendacijas ir kuriame atsižvelgta į

Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą (su kai kuriais lingvistiniais ir techniniais išaiškinimais, nekeičiant nuostatų esmės dėl objekto ar turinio) ir jis įsigaliojo 2011 m. liepos 5 d.¹

ii rekomendacija

7. GRECO rekomendavo inkriminuojant kyšininkavimą ir prekybą poveikiu kyšio sąvoką išplėsti taip, kad ji aiškiai apimtų visų rūšių naudą (materialią ir nematerialią, turinčią ekonominę vertę rinkoje ar tokios vertės neturinčią) ir atitiktų Baudžiamosios teisės konvencijoje dėl korupcijos (ETS Nr. 173) vartojamą „bet kokio (nepagrįsto) atlygio“ sąvoką.

8. GRECO primena, kad Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje ši rekomendacija buvo laikoma iš dalies įgyvendinta, nes buvo pateiktas (nors dar nepriimtas) BK 230 straipsnio 4 dalies pakeitimų projektas, pagal kurį toje nuostatoje pateikta kyšininkavimo apibrėžtis apėmė ir materialią, ir nematerialią naudą.

9. Valdžios institucijos praneša, kad minėti BK 230 straipsnio 4 dalies pakeitimai buvo priimti ir įsigaliojo 2011 m. liepos 5 d. Ir BK 225 bei 227 straipsniuose įtvirtintos nuostatos dėl kyšininkavimo, ir BK 226 straipsnyje įtvirtintos nuostatos dėl prekybos poveikiu remiasi kyšio sąvoka, apibrėžta pakeistoje BK 230 straipsnio 4 dalyje. Pakeistas BK 230 straipsnis išdėstytas taip:

BK 230 straipsnis. Sąvokų išaiškinimas

1. Šiame skyriuje nurodyti valstybės tarnautojai yra valstybės politikai, valstybės pareigūnai, teisėjai, valstybės tarnautojai pagal Valstybės tarnybos įstatymą ir kiti asmenys, kurie, dirbdami ar kitais įstatyme nustatytais pagrindais eidami pareigas valstybės ar savivaldybių institucijose ar įstaigose, atlieka valdžios atstovo funkcijas arba turi administracinius įgaliojimus, taip pat oficialūs kandidatai į šias pareigas.

2. Valstybės tarnautojui prilyginamas asmuo, turintis atitinkamus įgaliojimus užsienio valstybės ar Europos Sąjungos institucijoje ar įstaigoje, tarptautinėje viešojoje organizacijoje arba tarptautinėje ar Europos Sąjungos teisminėje institucijoje, taip pat oficialūs kandidatai į šias pareigas.

3. Be to, valstybės tarnautojui prilyginamas asmuo, kuris dirba arba kitais įstatyme nustatytais pagrindais eina pareigas viešajame arba privačiame juridiniame asmenyje ar kitoje organizacijoje arba verčiasi profesine veikla ir turi atitinkamus administracinius įgaliojimus, arba turi teisę veikti šio juridinio asmens ar kitos organizacijos vardu, arba teikia viešąsias paslaugas, taip pat arbitras arba prisiekusysis.

4. Šiame skyriuje nurodytas kyšis yra bet kokios turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau ar kitam asmeniui (materialios ar nematerialios, turinčios ekonominę vertę rinkoje ar tokios vertės neturinčios) forma išreikštas neteisėtas ar nepagrįstas atlygis už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą ar neteisėtą veikimą arba neveikimą vykdant įgaliojimus.

¹ Plg. Baudžiamojo kodekso 7, 42, 67, 68, 74, 123(1), 125, 126, 134, 142, 144, 176, 177, 204, 205, 210, 211, 213, 220, 223, 225, 226, 227, 228, 228(1), 229, 230, 253(1), 255, 257, 263, 268, 278, 281, 297, 308(1) straipsnių pakeitimo ir papildymo, Kodekso papildymo 68(1), 68(2) straipsniais ir 44, 45 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymą (Valstybės žinios, 2011 m., Nr. 81-3959).

10. GRECO palankiai vertina šį BK 230 straipsnio 4 punkto pakeitimą, kuriame aiškiai apibrėžta inkriminuojant kyšininkavimą, papirkimą ir prekybą poveikiu vartojama kyšio sąvoka, apimanti bet kokią naudą, kuri atitinka Baudžiamosios teisės konvencijoje dėl korupcijos vartojamą „bet kokios (neteisėtos) naudos“ sąvoką.

11. GRECO daro išvadą, kad ii rekomendacija yra įgyvendinta tinkamai.

iii rekomendacija

12. *GRECO rekomendavo aiškiai nurodyti, kad Baudžiamojo kodekso 227 straipsnio nuostatos dėl papirkimo taikytinos ir tais atvejais, kai atlygis yra skirtas ne pačiam kyši paėmusiam, o trečiajam asmeniui.*

13. GRECO primena, kad, remiantis Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita, į BK pakeitimų projekto nuostatas dėl papirkimo buvo įtraukta aiški nuoroda į trečiuosius asmenis kaip naudos gavėjus (BK 227 straipsnio 1 dalies projektas).² Tačiau projektas dar nebuvo priimtas, todėl rekomendacija buvo laikoma įgyvendinta tik iš dalies.

14. Valdžios institucijos nurodo, kad šie pakeitimai priimti ir įsigaliojo. Pakeistas BK 227 straipsnis išdėstytas taip:

BK 227 straipsnis. Papirkimas

1. *Tas, kas tiesiogiai arba netiesiogiai pasiūlė, pažadėjo ar susitarė duoti arba davė kyši valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui arba trečiajam asmeniui už pageidaujamą valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens teisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki ketverių metų.*

2. *Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytus veiksmus, siekdamas paperkamo valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens neteisėto veikimo ar neveikimo vykdant įgaliojimus, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki penkerių metų.*

3. *Tas, kas padarė šio straipsnio 1 ar 2 dalyje numatytus veiksmus, pasiūlęs, pažadėjęs ar susitaręs duoti arba davęs didesnės negu 250 MGL³ vertės kyši, baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų.*

4. *Tas, kas padarė šio straipsnio 1 ar 2 dalyje numatytus veiksmus, pasiūlęs, pažadėjęs ar susitaręs duoti arba davęs mažesnės negu 1 MGL vertės kyši, padarė baudžiamąjį nusižengimą ir baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu.*

5. *Asmuo atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės už papirkimą, jeigu kyšio iš jo buvo reikalaujama ar provokuojama duoti kyši ir jis, pasiūlęs ar pažadėjęs duoti arba davęs kyši, per įmanomai trumpiausią laiką, bet ne vėliau negu iki jo pripažinimo įtariamuoju, savanoriškai apie tai pranešė teisėsaugos institucijai, taip pat jeigu kyši jis pažadėjo duoti ar davė su teisėsaugos institucijos žinia.*

6. *Už šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.*

² Vertinimo ataskaitos patvirtinimo metu BK 225 straipsnio nuostatose dėl pasyvaus kyšininkavimo jau buvo aiški nuoroda į trečiuosius asmenis kaip naudos gavėjus.

³ Minimalusis gyvenimo lygis (130 LTL/37,30 EUR).

15. GRECO palankiai vertina BK 227 straipsnio pakeitimus ir daro išvadą, kad iii rekomendacija yra įgyvendinta tinkamai.

iv rekomendacija

16. *GRECO rekomendavo numatyti prekybos poveikiu inkriminavimą laikantis Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos (ETS Nr. 173) 12 straipsnio nuostatų.*

17. GRECO primena, kad remiantis Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita BK pakeitimų projekte įtvirtintos pakeistos nuostatos dėl prekybos poveikiu, pagal kurias:

1) baudžiamoji atsakomybė numatyta už aktyvią prekybą poveikiu (nauja BK 226 straipsnio 1 dalis);

2) konkrečiai nurodytos skirtingos pasyviosios prekybos poveikiu formos, visų pirma pažadas arba susitarimas paimti kyšį, reikalavimas arba provokavimas duoti arba paimti kyšį (BK 226 straipsnio 2 dalis);

3) aiškiai nurodyta, kad nesvarbu, ar tariamas poveikis yra realus, taip pat ar jis daromas ar ne, gaunamas siekiamas rezultatas ar ne (BK 226 straipsnio 1 dalis: „*Tas, kas siekdamas, kad asmuo, pasinaudodamas <...> ar kita tikėtina įtaka <...> paveiktų*“; ir 2 dalis: „*Tas, kas pasinaudodamas <...> tikėtina arba tariama įtaka*“);

4) įtraukiamos „netiesioginio nusikaltimo įvykdymo“ ir „trečiojo asmens kaip naudos gavėjo“ sąvokos.

GRECO manė, kad jei naujos nuostatos būtų priimtose, jos atitiktų Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos 12 straipsnio reikalavimus, ir padarė išvadą, kad rekomendacija įgyvendinta iš dalies.

18. Valdžios institucijos nurodo, kad vykdant teisinę reformą BK 226 straipsnio nuostatos dėl prekybos poveikiu buvo visiškai pakeistos, kaip aprašyta pirmiau. Pakeistas BK 226 straipsnis išdėstytas taip:

BK 226 straipsnis. Prekyba poveikiu

1. *Tas, kas siekdamas, kad asmuo, pasinaudodamas savo visuomenine padėtimi, tarnyba, įgaliojimais, giminyste, pažintimis ar kita tikėtina įtaka valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai, tarptautinei viešajai organizacijai, jų valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui, paveiktų atitinkamą instituciją, įstaigą ar organizaciją, valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį, kad šie teisėtai ar neteisėtai veiktų ar neveiktų vykdydami įgaliojimus, jam ar trečiajam asmeniui tiesiogiai arba netiesiogiai pasiūlė, pažadėjo ar susitarė duoti arba davė kyšį, baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki ketverių metų.*

2. *Tas, kas pasinaudodamas savo visuomenine padėtimi, tarnyba, įgaliojimais, giminyste, pažintimis ar kita tikėtina arba tariama įtaka valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai, tarptautinei viešajai organizacijai, jų valstybės tarnautojui ar jam prilygintam asmeniui savo ar kitų asmenų naudai tiesiogiai arba netiesiogiai pažadėjo ar susitarė priimti kyšį arba reikalavo ar provokavo duoti kyšį, arba priėmė kyšį, pažadėjęs paveikti atitinkamą instituciją, įstaigą ar organizaciją, valstybės tarnautoją ar jam prilygintą asmenį, kad šie teisėtai ar neteisėtai veiktų ar neveiktų vykdydami įgaliojimus, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki penkerių metų.*

3. *Tas, kas padarė šio straipsnio 1 dalyje numatytus veiksmus, pasiūlęs, pažadėjęs ar susitaręs duoti arba davęs didesnės negu 250 MGL vertės kyšį, baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų.*

4. *Tas, kas padarė šio straipsnio 2 dalyje numatytus veiksmus, pažadėjęs ar susitaręs*

priimti arba reikalavęs ar provokavęs duoti, arba priėmęs didesnės negu 250 MGL vertės kyšį, baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki aštuonerių metų.

5. Tas, kas padarė šio straipsnio 1 ar 2 dalyje numatytus veiksmus, pasiūlęs, pažadėjęs ar susitaręs duoti arba davęs, arba pažadėjęs ar susitaręs priimti, arba reikalavęs ar provokavęs duoti, arba priėmęs mažesnės negu 1 MGL vertės kyšį, padarė baudžiamąjį nusižengimą ir baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu, arba areštu.

6. Asmuo, kuris padarė šio straipsnio 1, 3 ar 5 dalyje numatytą veiką, atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės, jeigu kyšio iš jo buvo reikalaujama ar provokuojama duoti kyšį ir jis, pasiūlęs ar pažadėjęs duoti arba davęs kyšį, per įmanomai trumpiausią laiką, bet ne vėliau, negu iki jo pripažinimo įtariamuoju, savanoriškai apie tai pranešė teisėsaugos institucijai, taip pat atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės, jeigu kyšį jis pažadėjo duoti ar davė su teisėsaugos institucijos žinia.

7. Už šio straipsnio 1, 2, 3, 4 ir 5 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

19. GRECO palankiai vertina tai, kad pakeistos nuostatos dėl prekybos poveikiu, kuriose atsižvelgta į skirtingus Vertinimo ataskaitoje išdėstytus aspektus, yra priimtos ir daro išvada, kad iv rekomendacija yra įgyvendinta tinkamai.

v rekomendacija

20. GRECO rekomendavo užtikrinti, kad šalies ir užsienio arbitrų bei prisiekusiųjų kyšininkavimas ir papirkimas būtų kriminalizuojamas pagal Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos papildomo protokolo (ETS Nr. 191) 2–6 straipsnių nuostatas, taip pat greičiau pasirašyti ir ratifikuoti šį dokumentą.

21. GRECO primena, kad BK pakeitimų projekte numatyta pakeisti sąvokos „valstybės tarnautojas ar valstybės tarnautojui prilyginamas asmuo“ (BK 230 straipsnis), vartojamos, be kita ko, nuostatose dėl kyšininkavimo, apibrėžtį, siekiant suderinti ją su valstybės tarnybą ir viešąjį administravimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis. Visų pirma „arbitrai“ ir „prisiekusieji“ buvo aiškiai įtraukti į naujos redakcijos BK 230 straipsnio 3 dalį, ir valdžios institucijos paaiškino, kad ši nuostata taip pat apima užsienio prisiekusiuosius ir arbitrus. Be to, Lietuva pasirašė (bet dar neratifikavo) Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos Papildomą protokolą (ETS Nr. 191). Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje GRECO padarė išvadą, kad rekomendacija buvo įgyvendinta iš dalies, tačiau galėtų būti laikoma įgyvendinta visiškai kai tik bus priimtas nurodytų BK 230 straipsnio pakeitimų projektas ir ratifikuotas Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos Papildomas protokolas.

22. Valdžios institucijos pabrėžia, kad nurodyti BK 230 straipsnio 3 dalies pakeitimai yra priimti ir įsigalioję (žr. skirsnyje „ii rekomendacija“ cituojamą pakeistą nuostatą). Be to, 2012 m. birželio 21 d. Seimas Įstatymu dėl Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos Papildomo protokolo ratifikavimo Nr. XI-2113,⁴ įsigaliojusiu 2012 m. liepos 4 d., ratifikavo Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos Papildomą protokolą.

23. GRECO atsižvelgia į pateiktą informaciją, kad prisiekusiųjų ir arbitrų kyšininkavimas aiškiai kriminalizuotas ir Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos Papildomas protokolas ratifikuotas, ir daro išvada, kad v rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

⁴ Valstybės žinios, 2012 m., Nr. 78-4034.

vi rekomendacija

24. GRECO rekomendavo peržiūrėti sankcijas, kurios taikomos už kyšininkavimą ir prekybą poveikiu, padidinant jų nuoseklumą ir jas sugriežtinant (ypač už aktyvųjų kyšininkavimą ir prekybą poveikiu (tarpininko kyšininkavimą)), užtikrinant, kad jos būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

25. GRECO primena, kad BK pakeitimų projekte numatyta iš esmės peržiūrėti taikomas sankcijas už aktyvų kyšininkavimą (papirkimą) ir pasyvų kyšininkavimą bei prekybą poveikiu. Pakeitimų projektu siekiama sugriežtinti sankcijas ir padaryti šioje srityje taikomų sankcijų sistemą nuoseklesnę, visų pirma dėl sankcijų, taikytinų už aktyvųjų kyšininkavimą bei prekybą poveikiu, kaip reikalaujama rekomendacijoje. Pagal projektą maksimali laisvės atėmimo bausmė padidinta iki penkerių metų už pasyvų kyšininkavimą (aštuonerių metų, kai yra sunkinančios aplinkybės), ketverių metų už aktyvų kyšininkavimą (septynerių metų, kai yra sunkinančios aplinkybės), penkerių metų už pasyvią prekybą poveikiu (aštuonerių metų, kai yra sunkinančios aplinkybės) ir ketverių metų už aktyvią prekybą poveikiu (septynerių metų, kai yra sunkinančios aplinkybės). Sugriežtinus sankcijas, kai kurie kvalifikuoti korupciniai nusikaltimai priskiriami sunkių nusikaltimų kategorijoms⁵, o tai, be kita ko, lemia ilgesnius senaties (BK 95 straipsnis) ir teistumo terminus (BK 97 straipsnis) ir pašalinama galimybė atleisti kaltininką nuo baudžiamosios atsakomybės pagal BK 38 ar 40 straipsnius. Be to, numatyta galimybė už kai kuriuos korupcinius nusikaltimus kaip alternatyvias laisvės atėmimo bausmės priemones skirti baudą arba areštą, kad teismai galėtų taikyti sankcijas, proporcingas įvykdytų nusikaltimų sunkumui. Galiausiai GRECO primena, kad didžiausia bauda už korupcinius nusikaltimus buvo padidinta atskiru įstatymu (Nr. XI-1350) dėl BK 47 straipsnio pakeitimo, kuris įsigaliojo 2011 m. balandžio 28 d. (iki 1 500 MGL, t. y. 195 000 LTL / 56 476 EUR už sunkiausius korupcinius nusikaltimus, palyginti su 11 400 EUR bauda pagal anksčiau galiojusią tvarką). Tačiau šis BK pakeitimų projektas dar nepriimtas, taigi rekomendacija vis dar įgyvendinta tik iš dalies.

26. Valdžios institucijos praneša, kad nurodyti BK pakeitimai priimti nepakeisti ir jau įsigaliojo. Padidinta maksimali laisvės atėmimo bausmė už korupcinius nusikaltimus nustatyta pakeistuose BK 227 straipsnyje (žr. šios ataskaitos skirsnį „iii rekomendacija“), BK 226 straipsnyje (žr. šios ataskaitos skirsnį „iv rekomendacija“) ir BK 225 straipsnyje, kuris išdėstytas taip:

BK 225 straipsnis. Kyšininkavimas

1. Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, savo ar kitų naudai tiesiogiai ar netiesiogiai pažadėjęs ar susitaręs priimti kyšį arba reikalavęs ar provokavęs duoti kyšį, arba priėmęs kyšį už teisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, baudžiamas bauda arba areštu, arba laisvės atėmimu iki penkerių metų.

2. Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, savo ar kitų naudai tiesiogiai ar netiesiogiai pažadėjęs ar susitaręs priimti kyšį arba reikalavęs ar provokavęs duoti kyšį, arba priėmęs kyšį už neteisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki septynerių metų.

3. Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, savo ar kitų naudai tiesiogiai ar netiesiogiai pažadėjęs ar susitaręs priimti arba reikalavęs ar provokavęs duoti, arba priėmęs didesnės negu 250 MGL vertės kyšį už teisėtą ar neteisėtą veikimą ar neveikimą vykdant

⁵ Pvz., pakeistos BK 225 straipsnio 2 ir 3 dalys, BK 226 straipsnio 3 ir 4 dalys, BK 227 straipsnio 3 dalis.

įgaliojimus, baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki aštuonerių metų.

4. Valstybės tarnautojas ar jam prilygintas asmuo, savo ar kitų naudai tiesiogiai ar netiesiogiai pažadėjęs ar susitaręs priimti arba reikalavęs ar provokavęs duoti, arba priėmęs mažesnės negu 1 MGL vertės kyšį už teisėtą ar neteisėtą veikimą ar neveikimą vykdant įgaliojimus, padarė baudžiamąjį nusizengimą ir baudžiamas bauda arba areštu.

5. Už šiame straipsnyje numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

27. GRECO pažymi, kad svarbios sankcijų už korupcinius nusikaltimus sistemos reformos, kurios buvo vykdomos Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitos patvirtinimo metu, jau įgyvendintos. GRECO labai tikisi, kad pakeitimų, apie kuriuos pranešta, veiksmingumas pasitvirtins praktikoje.

28. GRECO daro išvadą, kad vi rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

ix rekomendacija

29. GRECO rekomendavo: i) užtikrinti, kad Lietuva turėtų jurisdikciją bausti už kyšininkavimą ir prekybą poveikiu, kai visas nusikaltimas arba jo dalis padaromi šalies teritorijoje, ir visais atvejais, kai nusikaltimas susijęs su šalies valstybės tarnautoju ar kitu asmeniu, minimu Baudžiamosios teisės konvencijos dėl korupcijos 17 straipsnio 1 dalies c punkte; ii) panaikinti dvigubo baudžiamumo reikalavimą patraukiant baudžiamojon atsakomybėn už kyšininkavimo ir prekybos poveikiu nusikaltimus, padarytus užsienyje šalies piliečių, valstybės tarnautojų ar vietos renkamų organų narių.

30. GRECO primena, kad pagal BK pakeitimų projektą numatoma papildyti BK 7 straipsnį, į taisyklių dėl baudžiamosios atsakomybės už tarptautinėse sutartyse nustatytus nusikaltimus taikymo sritį įtraukiant aktyvaus kyšininkavimo (papirkimo), pasyvaus kyšininkavimo ir prekybos poveikiu nusikaltimus. Valdžios institucijos paaiškino, kad BK 7 straipsnį reikia suprasti atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, tad nesvarbu, ar pačioje tarptautinėje sutartyje yra nustatytas universaliosios jurisdikcijos reikalavimas ar ne. Šie pakeitimai pagrįsti svarstymais Seimo teisės ir teisėtvarkos komitete, per kuriuos buvo padaryta išvada, kad vienintelis būdas įgyvendinti rekomendaciją – papildyti BK 7 straipsnį minėtu būdu. GRECO padarė išvadą, kad rekomendacija buvo iš dalies įgyvendinta, bet galėtų būti laikoma visiškai įgyvendinta, kai bus priimti BK 7 straipsnio pakeitimai.

31. Valdžios institucijos praneša, kad nurodyti BK 7 straipsnio pakeitimai buvo priimti ir įsigaliojo, žr. naujus BK 7 straipsnio 6, 7 ir 8 punktus. Pakeistas BK 7 straipsnis išdėstytas taip:

BK 7 straipsnis. Baudžiamoji atsakomybė už tarptautinėse sutartyse numatytus nusikaltimus

Asmenys atsako pagal šį kodeksą, nesvarbu, kokia jų pilietybė ir gyvenamoji vieta, taip pat nusikaltimo padarymo vieta bei tai, ar už padarytą veiką baudžiama pagal nusikaltimo padarymo vietos įstatymus, kai padaro nusikaltimus, atsakomybė už kuriuos numatyta tarptautinių sutarčių pagrindu:

- 1) nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus (99–1131 straipsniai);
- 2) prekybą žmonėmis (147 straipsnis);
- 3) vaiko pirkimą arba pardavimą (157 straipsnis);
- 4) netikrų pinigų ar vertybinių popierių pagaminimą, laikymą arba realizavimą (213 straipsnis);
- 5) nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimą (216 straipsnis);
- 6) kyšininkavimą (225 straipsnis);
- 7) prekybą poveikiu (226 straipsnis);
- 8) papirkimą (227 straipsnis);
- 9) teroro aktą (250 straipsnis);
- 10) orlaivio, laivo ar stacionarios platformos kontinentiniame šelfe užgrobimą (251 straipsnis);
- 11) žmogaus pagrobimą įkaitu (252 straipsnis);
- 12) neteisėtą elgesį su branduolinėmis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba kitais jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais (256, 256(1) ir 257 straipsniai);
- 13) nusikaltimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis (259–269 straipsniai);
- 14) nusikaltimus aplinkai (270, 270(1), 271, 272, 274 straipsniai).

32. Atsižvelgdama į pateiktą informaciją, kad teisės aktai, kuriais kyšininkavimo ir prekybos poveikiu nusikaltimai įtraukti į BK 7 straipsnį, nustatantį baudžiamąją atsakomybę už tarptautinėse sutartyse nurodytus nusikaltimus, kuriais buvo siekiama įgyvendinti rekomendacijos reikalavimus, yra įsigalioję, GRECO daro išvadą, kad ix rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

II tema: Partijų finansavimo skaidrumas

33. Primenama, kad pagal II temą Vertinimo ataskaitoje GRECO pateikė 12 rekomendacijų Lietuvai. Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje daroma išvada, kad i, iii, iv, v, vi, vii, viii, ix ir x rekomendacijos yra įgyvendintos tinkamai. Įgyvendintomis iš dalies laikomos ii, xi ir xii rekomendacijos; šių rekomendacijų įgyvendinimas aptariamas toliau.

ii rekomendacija

34. GRECO rekomendavo: i) nustatyti kriterijus politinių partijų metinių konsoliduotų finansinių ataskaitų (įskaitant ir rinkimų ataskaitas) apimčiai apibrėžti, aiškiai atspindinčius tiesiogiai ar netiesiogiai su politinėmis partijomis susijusias ar jų kitaip kontroliuojamas struktūras ir veiklą, įskaitant lėšų judėjimą tarp įvairių komponentų ir subjektų; ii) priimti taisykles, kuriomis būtų reglamentuojama trečiųjų asmenų veikla.

35. GRECO primena, kad rekomendacija buvo pripažinta įgyvendinta iš dalies. Konkrečiai, GRECO palankiai vertina priemones, kurių buvo imtasi dėl antrosios rekomendacijos dalies, t. y. tai, kad buvo patvirtintos kelios naujos nuostatos, kuriomis siekta sumažinti galimybes

piktnaudžiauti trečiojo asmens kampanijos finansavimu, įskaitant aiškų tokio finansavimo draudimą. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies GRECO pažymėjo, kad politinių partijų ir rinkimų kampanijų finansavimui taikomos apskaitos taisyklės buvo patobulintos ir patikslintos, be kita ko, Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymu⁶ ir kai kuriais Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) priimtais sprendimais. Tačiau paaiškėjo, jog šiose nuostatose nebuvo pagal rekomendacijos reikalavimus aiškiai atsižvelgta į struktūras ir veiklą, kurios su politinėmis partijomis buvo susijusios netiesiogiai arba buvo kitaip jų kontroliuojamos.

36. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies valdžios institucijos praneša, kad Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas dar kartą pakeistas uždraudžiant juridiniams asmenims finansuoti politines partijas ir rinkimų kampanijas. Remiantis pakeitimais, kurie įsigaliojo 2012 m. sausio 1 d.,⁷ Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo 7 straipsnyje pateikiamas išsamus leistinių finansavimo šaltinių sąrašas, į kurį neįtraukti juridinių asmenų įnašai.

37. Be to, valdžios institucijos dar kartą pabrėžia, kad be konkrečių reikalavimų, skirtų politinių partijų finansinėms ataskaitoms pagal Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymą, turi būti atsižvelgta ir į reikalavimus, taikomus kitų juridinių asmenų finansinei apskaitai, visų pirma remiantis Buhalterinės apskaitos įstatymu ir Pelno nesiekiančių ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sudarymo ir pateikimo taisyklėmis, patvirtintomis finansų ministro 2004 m. lapkričio 22 d. įsakymu 1K-372. Šių taisyklių 160 punkte nurodoma, kad „jeigu ūkio subjektai pagal jų veiklą reglamentuojančius įstatymus turi filialų, filialo apskaitos informacija, reikalinga kitoms ūkio subjekto finansinės atskaitomybės finansinėms ataskaitoms užpildyti, teikiama ūkio subjekto nustatyta tvarka“. Valdžios institucijų teigimu, tai reiškia, kad politinių partijų padalinių ir filialų apskaitos informacija turi būti įtraukta į partijos finansines ataskaitas. Valdžios institucijos papildomai teigia, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) 2012 m. vasario 7 d. sprendimu Nr. Sp-12 buvo patvirtintos Rekomendacijos dėl politinių partijų finansinių ataskaitų rinkinio ir jo priedų pateikimo⁸, kuriomis remiantis politinės partijos aiškinamajame rašte turi nurodyti tiesiogiai ar netiesiogiai su politine partija susijusius ar kitaip politinės partijos kontroliuojamus juridinius asmenis, taip pat juridinius asmenis kurių steigėjas (vienas iš steigėjų) yra politinė partija.

38. GRECO atsižvelgia į pateiktą informaciją dėl pirmosios rekomendacijos dalies, kurioje nurodyta, kad padalinių ir filialų apskaitos informacija turi būti įtraukta į juridinio asmens (įskaitant politinę partiją) finansines ataskaitas ir kad juridiniams asmenims draudžiama finansuoti politines partijas ir rinkimų kampanijas. GRECO mano, kad naujomis taisyklėmis imtasi spręsti rekomendacijoje keliamus klausimus, būtent nepakankamą skaidrumą finansuojant politines partijas per jų antrines struktūras ir per netiesiogiai su jomis susijusius išorės subjektus.

39. GRECO daro išvadą, kad ii rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

xi rekomendacija

⁶ Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XI-813 (toliau – PF įstatymas), kuris buvo priimtas 2010 m. gegužės 18 d., o įsigaliojo 2010 m. gegužės 31 d.

⁷ Žr. PF įstatymo 2, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 20, 22, 23, 25, 27 ir 28 straipsnių pakeitimo ir 16 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą Nr. XI-1777 (Valstybės žinios, 2011 m., Nr. 153-7205).

⁸ Lietuvių kalba galima rasti interneto adresu

http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_l?p_id=418074&p_query=&p_tr2=2.

40. GRECO rekomendavo: i) padidinti administracines baudas už pažeidimus partijų ir kampanijų finansavimo skaidrumo srityje bei numatyti galimybę iš tokius pažeidimus padariusiais pripažintų asmenų atimti teisę užimti renkamų pareigūnų postus; ii) nustatyti daugiau galimybių sustabdyti valstybės dotacijos teikimą politinėms partijoms.

41. GRECO primena, kad Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje ši rekomendacija buvo laikoma iš dalies įgyvendinta. Konkrečiai, GRECO pritarė tam, kad valstybės dotacijų politinėms partijoms teikimo sustabdymas išplėstas pagal naująjį PF įstatymą ir sustabdymo laikotarpio, ir jo taikymo srities atžvilgiu. Nurodoma, kad šio žingsnio pakanka, kad būtų įvykdyti antrosios rekomendacijos dalies reikalavimai. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies GRECO, be kita ko, pažymėjo, kad galima tikėtis, jog netrukus bus parengti teisės aktų projektai, kuriais siekiama padidinti mažiausią baudą už tam tikrus pažeidimus partijų ir kampanijų finansavimo skaidrumo srityje, ir pareikalavo teisės aktų pakeitimų, kuriais būtų padidintos administracinės baudos ir numatyta galimybė iš asmenų atimti teisę užimti renkamų pareigūnų postus.

42. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies valdžios institucijos praneša, kad Teisingumo ministerija parengė Administracinių nusižengimų kodekso projektą (ANK) (Nr. XIP-3600), kuris Seimui buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 1075⁹. Jame numatytas administracinių baudų už pažeidimus partijų ir kampanijų finansavimo skaidrumo srityje padidinimas. Be kita ko, remiantis projektu, mažiausia administracinė bauda už tam tikrus šios srities pažeidimus¹⁰ padidėtų nuo 100 LTL iki 500 LTL (apie 145 EUR). Dėl rekomendacijoje nurodytos galimybės iš tokius pažeidimus padariusiais pripažintų asmenų atimti teisę užimti renkamų pareigūnų postus, valdžios institucijos paaiškina, kad tam tikru lygmeniu tokia galimybė jau yra numatyta Konstitucijoje ir rinkimus reglamentuojančiuose įstatymuose, kuriuose nurodytos konkrečios aplinkybės, kuriomis Lietuvos piliečiai negali kandidatuoti arba užimti tam tikrų renkamų pareigūnų postų. Konkrečiai, jei Seimo narys(-ė) padarė teisės pažeidimus ir dėl to Seimas panaikino jo (jos) mandatą apkaltos proceso tvarka, jis (ji) nebeturi teisės būti renkamas(-a) į Seimą ir nebegali eiti šių pareigų.¹¹ Be to, asmuo, kuris neturi teisės būti renkamas į Seimą, negali būti renkamas ir Respublikos Prezidentu.¹² Tačiau Konstitucijos 19 straipsnyje, kuriuo reglamentuojamas savivaldybių tarybų narių rinkimas, toks apribojimas nenumatytas. Todėl valdžios institucijos nurodo, kad galimybė iš asmenų, pripažintų kaltais dėl pažeidimų partijų ir kampanijų finansavimo skaidrumo srityje, atimti teisę eiti savivaldybės tarybos nario pareigas prieštarautų Konstitucijai.

43. GRECO pripažįsta, kad teisės akto projektas, kuriuo siekiama padidinti administracines baudas už pažeidimus partijų ir kampanijų finansavimo skaidrumo srityje, pateiktas Seimui. Ji ragina valdžios institucijas dėti visas pastangas, kad toks teisės aktas būtų priimtas kuo greičiau. Dėl galimybės iš tokius pažeidimus padariusiais pripažintų asmenų atimti teisę užimti renkamų pareigūnų postus GRECO sutinka su pateiktais paaiškinimais, kad šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose jau numatyta tokia galimybė, kiek tai leidžiama pagal Konstituciją.

44. GRECO daro išvadą, kad ši rekomendacija išlieka įgyvendinta iš dalies.

xii rekomendacija

⁹ Valstybės žinios, 2011 m., Nr. 115 -5409,

¹⁰ Pvz., politinėms partijoms dovanojamų lėšų apskaitos pažeidimai, kuriuos padaro asmenys, atsakingi už partijos apskaitos tvarkymą, ar jos pirmininkas (ANK projekto 539 straipsnio 1 dalis), arba politinei kampanijai gautų dovanojamų lėšų apskaitos tvarkos pažeidimai (ANK projekto 87 straipsnio 1 dalis).

¹¹ Plg. Konstitucijos 53 straipsnį.

¹² Plg. Konstitucijos 78 straipsnį ir Prezidento rinkimų įstatymo 2 skirsnį.

45. GRECO rekomendavo pratęsti 2004 m. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimų, taip pat susijusių pažeidimų pagal kitus atitinkamus įstatymus, senaties terminą.

46. GRECO primena, kad, remiantis Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita, bendrasis nusikaltimams taikomas senaties terminas buvo pratęstas, o Administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimų projekte numatyta pratęsti senaties terminą, taikomą dėl tam tikrų partijų ir kampanijų finansavimo taisyklių pažeidimų. Kadangi pakeitimų projektas dar nebuvo priimtas, rekomendacija buvo laikoma įgyvendinta tik iš dalies.

47. Valdžios institucijos nurodo, kad šie pakeitimai buvo priimti 2011 m. birželio 21 d. Konkrečiai, Administracinių teisės pažeidimų kodekso 35 straipsnio pakeitimo įstatyme¹³ nustatyta, kad administracinė nuobauda už pažeidimus, nurodytus Administracinių teisės pažeidimų kodekso 207¹⁰ straipsnyje (Politinių kampanijų finansavimo tvarkos pažeidimas) ir 207¹² straipsnyje (Politinių partijų finansavimo tvarkos pažeidimas), gali būti skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo teisės pažeidimo nustatymo dienos, jei nuo pažeidimo padarymo dienos iki pažeidimo nustatymo dienos nėra praėję daugiau kaip vieni metai. Pasak valdžios institucijų, šis pakeitimas sudaro galimybę taikyti administracinę atsakomybę asmenims už veikas, nurodytas Administracinių teisės pažeidimų kodekso 207¹⁰ ir 207¹² straipsniuose, net ir tais atvejais, kai atliekamas tyrimas dėl pažeidimo, kuris tęsiasi ilgiau nei šešis mėnesius, taip pat kai neįmanoma nustatyti administracinės teisės pažeidimų dėl ne laiku pateiktų finansinių ataskaitų.

48. GRECO atsižvelgia į pateiktą informaciją, iš kurios matyti, kad Administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimai priimti ir jais pratęstas senaties terminas, taikomas tam tikriems partijų ir kampanijų finansavimo taisyklių pažeidimams, ir daro išvadą, kad xii rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

III. IŠVADOS

49. **Atsižvelgdama į Trečiojo etapo Rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo ataskaitoje pateiktas išvadas ir informaciją, GRECO daro išvadą, kad Lietuva tinkamai įgyvendino arba tinkamai išnagrinėjo visas jai skirtas dvidešimt vieną rekomendaciją, pateiktą Trečiojo etapo vertinimo ataskaitoje.** Pagal I temą „Inkriminavimas“ ii, iii, iv, v, vi ir ix rekomendacijos įgyvendintos tinkamai. Pagal II temą „Politinių partijų finansavimo skaidrumas“ ii ir xii rekomendacijos įgyvendintos tinkamai, o xi rekomendacija įgyvendinta iš dalies.

50. Inkriminavimo srityje nuo Vertinimo ataskaitos patvirtinimo Lietuva padarė ypatingą pažangą. GRECO džiaugiasi, kad Lietuva pabaigė visapusiškos reformos procesą, kuriam buvo pritarta jau Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje, priimdama reikšmingus Baudžiamojo kodekso pakeitimus. GRECO palankiai vertina tai, kad visos Vertinimo ataskaitoje pateiktos rekomendacijos jau įgyvendintos. Paskutiniai baudžiamojo įstatymo pakeitimai susiję su ypač svarbiais klausimais, pavyzdžiui, su sąvokų „kyšis“ ir „trečiasis asmuo kaip naudos gavėjas“ išaiškinimu, aktyvios prekybos poveikiu inkriminavimu, prisiekusių ir arbitrų įtraukimu į kyšininkavimą reglamentuojančių nuostatų taikymo sritį, sankcijų sistemos peržiūrėjimu ir jurisdikcija bausti už kyšininkavimą ir prekybą poveikiu, kai šie nusikaltimai įvykdomi užsienyje. GRECO labai tikisi, kad šių pakeitimų veiksmingumas pasitvirtins praktikoje.

¹³ Valstybės žinios, 2011 m., Nr. 81-3964.

51. Partijų finansavimo skaidrumo klausimu GRECO pritaria papildomoms priemonėms, kurių buvo imtasi siekiant papildyti esminius 2010 m. Įstatymo dėl politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės pakeitimus, kad būtų įgyvendintos likusios rekomendacijos. Konkrečiai, įstatymas buvo papildomai pakeistas siekiant uždrausti juridiniams asmenims finansuoti politines partijas ir rinkimų kampanijas. Be to, Seimui pateiktas teisės akto projektas, kuriuo siekiama padidinti mažiausią baudą už pažeidimus partijų ir kampanijų finansavimo skaidrumo srityje ir jau pratęstas senaties terminas, taikomas tokiems pažeidimams. GRECO ragina valdžios institucijas dėti visas pastangas, kad minėtas teisės akto projektas būtų kuo greičiau priimtas.

52. Patvirtinus Antrąją rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą, užbaigiamas trečiasis Rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo etapas.

53. GRECO prašo Lietuvos valdžios institucijų leisti kuo greičiau paskelbti šią ataskaitą, išversti ją į valstybinę kalbą ir paskelbti vertimą.